

MİLLETLERARASI ÖZEL HUKUK VE USUL HUKUKU HAKKINDA KANUN(MÜLGA)

Kanun Numarası: 2675

Kabul Tarihi: 20/05/1982

Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi: 22/05/1982

Yayımlandığı Resmi Gazete Sayısı: 17701

****12/11/2007 tarih ve 26728 S.R.G. de yayımlanan 5718 Sayılı " Milletlerarası Özel Hukuk Ve Usul Hukuku Hakkında Kanun"un 64. maddesi birinci fıkrası ile yürürlükten kaldırılmıştır.****

I. KISIM: MİLLETLERARASI ÖZEL HUKUK

I. BÖLÜM: GENEL HÜKÜMLER

KAPSAM

Madde 1 - Yabancılik unsuru taşıyan özel hukuka ilişkin işlem ve ilişkilerde uygulanacak hukuk, Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi, yabancı kararların tanınması ve tenfizi bu Kanunla düzenlenmiştir.

Türkiye Cumhuriyetinin taraf olduğu milletlerarası sözleşme hükümleri saklıdır.

YABANCI HUKUKUN UYGULANMASI

Madde 2 - Hakim, Türk Kanunlar ihtilafı kurallarını ve bu kurallara göre yetkili olan yabancı hukuku resen uygular. Hakim yetkili yabancı hukukun muhtevasının tespitinde tarafların yardımını isteyebilir.

Yabancı hukukun olaya ilişkin hükümlerinin tüm araştırmalara rağmen tespit edilmemesi halinde, Türk hukuku uygulanır.

Uygulanacak yabancı hukukun kanunlar ihtilafı kurallarının bir başka hukuku yetkili kılması halinde bu hukukun maddi hükümleri uygulanır.

DEĞİŞKEN İHTİLAFLAR

Madde 3 - Yetkili hukukun vatandaşlık, ikametgah veya mutad mesken esaslarına göre tayin edildiği hallerde, aksine hüküm olmadıkça, dava tarihindeki vatandaşlık, ikametgah veya mutad mesken esas alınır.

VATANDAŞLIK ESASINA GÖRE YETKİLİ HUKUK

Madde 4 - Bu Kanun hükümleri uyarınca yetkili olan hukukun vatandaşlık esasına göre tayin edildiği hallerde, bu Kanunda aksi öngörülmedikçe:

- Vatansızlar hakkında ikametgah, bulunmadığı hallerde mutad mesken, o da yoksa dava tarihinde bulunduğu devlet hukuku,
- Birden fazla devlet vatandaşlığına sahip olanlar hakkında, bunların aynı zamanda Türk Vatandaşı olmaları halinde Türk hukuku,
- Birden fazla devlet vatandaşlığına sahip olup, aynı zamanda Türk Vatandaşı olmayanlar hakkında, daha sıkı ilişki halinde buldukları devlet hukuku,

Uygulanır.

KAMU DÜZENİNE AYKIRILIK

Madde 5 - Yetkili yabancı hukukun belirli bir olaya uygulanan hükmünün Türk kamu düzenine açıkça aykırı olması halinde, bu hüküm uygulanmaz; gerekli görülen hallerde, Türk hukuku uygulanır.

HUKUKİ İŞLEMLERDE ŞEKİL

Madde 6 - Hukuki işlemler, yapıldıkları yer hukukunun veya o hukuki işlemin esası hakkında yetkili olan hukukun öngördüğü şekle uygun olarak yapılabilir.

ZAMANAŞIMI

Madde 7 - Zamanaşımı, hukuki işlem ve ilişkinin esasına uygulanan hukuka tabidir.

II. BÖLÜM: KANUNLAR İHTİLAFI KURALLARI

EHLİYET

Madde 8 - Hak ve fiil ehliyeti ilgilinin milli hukukuna tabidir.

Milli hukukuna göre ehliyetsiz olan bir yabancı Türk hukukuna göre ehil ise, Türkiye'de yaptığı hukuki işlemle bağlıdır. Aile ve miras hukuku ile yabancı ülkedeki taşınmaz mallar üzerindeki aynı haklara ilişkin işlemler bu hükmün dışındadır.

Kişinin milli kanunu ile kazandığı rüşt hali vatandaşlığının değişmesi ile sona ermez.

Tüzelkişilerin veya kişi veya mal topluluklarının hak ve fiil ehliyetleri, statülerindeki idare merkezi hukukuna tabidir. Ancak fiili idare merkezinin Türkiye'de olması halinde Türk hukuku uygulanabilir.

VESAYET, HACİR VE KAYYIMLIK

Madde 9 - Vesayet veya hacir kararı verilmesi veya sona erdirilmesi sebepleri, hakkında vesayet veya hacir kararının verilmesi veya sona erdirilmesi istenen kişinin milli hukukuna tabidir.

Yabancıнын milli hukukuna göre vesayet veya hacir kararı alınması mümkün olmayan hallerde bu kişinin mutad meskeni Türkiye'de ise Türk hukukuna göre vesayet veya hacir kararı verilebilir veya kaldırılabilir.

Vesayet veya hacir kararı verilmesi veya sona erdirilmesi sebepleri dışında kalan bütün hacir veya vesayete ilişkin hususlar ve kayyımlik Türk hukukuna tabidir.

GAİPLİK VEYA ÖLMÜŞ SAYILMA

Madde 10 - Gaiplik veya ölmüş sayılma kararı, hakkında karar verilecek kişinin milli hukukuna tabidir. Milli hukukuna göre hakkında gaiplik veya ölmüş sayılma kararı verilemeyen kişinin mallarının Türkiye'de bulunması veya eşinin veya mirasçılardan birinin Türk vatandaşı olması halinde Türk hukukuna göre gaiplik veya ölmüş sayılma kararı verilir.

NİŞANLANMA

Madde 11 - Nişanlanma ehliyeti ve şartları taraflardan herbirinin kendi milli hukukuna tabidir.

Nişanlanmanın hükümlerine ve sonuçlarına müşterek milli hukuk, taraflar ayrı vatandaşlıkta iseler Türk hukuku uygulanır.

EVLENME

Madde 12 - Evlenme ehliyetine ve şartlarına taraflardan her birinin evlenme anındaki Milli hukuku uygulanır. Evlenmenin şekli yapıldığı yer hukukuna tabidir. Milletlerarası sözleşmeler hükümlerine göre konsolosluklarda yapılan evlenmeler geçerlidir.

Evlenmenin genel hükümleri, eşlerin müşterek milli hukukuna tabidir. Tarafların ayrı vatandaşlıkta olmaları halinde müşterek ikametgah hukuku, bulunmadığı takdirde müşterek mutad meskenleri hukuku, bunun da bulunmaması halinde Türk Hukuku uygulanır.

BOŞANMA VE AYRILIK

Madde 13 - Boşanma ve ayrılık sebepleri ve hükümleri eşlerin müşterek milli hukukuna tabidir.

Eşler ayrı vatandaşlıkta iseler müşterek ikametgah hukuku, bulunmadığı takdirde müşterek mutad meskenleri hukuku, bunun da bulunmaması halinde Türk hukuku uygulanır.

Geçici tedbir niteliğinde olmayan boşanma ve ayrılıkla ilgili nafaka talepleri boşanma ve ayrılık hakkında yetkili olan hukuka tabidir.

EVLİLİK MALLARI

Madde 14 - Evlilik malları hakkında eşler ikametgah veya evlenme anındaki milli hukuklarından birini seçebilirler; böyle bir seçim yapılmamış olan hallerde evlilik malları hakkında evlenme anındaki müşterek milli hukuk, müşterek bir milli hukukun bulunmadığı hallerde, evlenme anındaki müşterek ikametgah hukuku, bu da bulunmadığı takdirde, malların bulunduğu yer hukuku

uygulanır.

Evlenmeden sonra yeni bir müşterek hukuka sahip olan eşler, üçüncü kişilerin hakları saklı kalmak üzere, bu yeni hukuka tabi olabilirler.

EVLİLİK İÇİ NESEP

Madde 15 - Evlilik içi nesep ilişkileri, doğum anındaki evlenmenin genel hükümlerini düzenleyen hukuka tabidir.

NESEBİN DÜZELTİLMESİ

Madde 16 - Nesebin düzeltilmesi, babanın düzeltme anındaki milli hukukuna, nesebin bu hukuka göre düzeltilmemesi halinde ananın milli hukukuna, buna göre dahi düzeltmenin mümkün olmaması halinde, çocuğun milli hukukuna tabidir.

EVLİLİK DIŞI NESEP

Madde 17 - Evlilik dışı çocuk ile ana arasındaki kişisel ve mali ilişkilere ananın milli hukuku, çocuk ile baba arasındaki kişisel ve mali ilişkilere ise babanın milli hukuku uygulanır.

EVLAT EDİNME

Madde 18 - Evlat edinme ehliyeti ve şartları hakkında, taraflardan her birinin evlat edinme anındaki milli hukuku uygulanır.

Evlat edinmenin hükümleri evlat edinenin milli hukukuna, birlikte evlat edinme halinde ise evlenmenin genel hükümlerini düzenleyen hukuka tabidir.

Evlat edinmeye diğer eşin rızası konusunda eşlerin milli hukukları birlikte uygulanır.

VELAYET

Madde 19 - Velayet, nesebi düzenleyen hukuka tabidir.

BOŞANMADA VELAYET

Madde 20 - Boşanmada velayet ve velayete ilişkin sorunlar hakkında boşanmanın tabi olduğu hukuk uygulanır.

YARDIM NAFKASI

Madde 21 - Yardım nafakası borçlunun milli hukukuna tabidir.

MİRAS

Madde 22 - Miras ölenin milli hukukuna tabidir. Türkiye'de bulunan taşınmaz mallar hakkında Türk hukuku uygulanır.

Mirasın açılmasına, iktisabına ve taksimine ilişkin hükümler terekenin bulunduğu yer hukukuna tabidir.

Türkiye'de bulunan mirasçısız tereke Devlete kalır.

Ölüme bağlı tasarrufun şekli 6 ncı madde hükmüne bağlıdır. Ölenin milli hukukuna uygun şekilde yapılan ölüme bağlı tasarruflar da geçerlidir.

Ölüme bağlı tasarruf ehliyeti, tasarrufta bulunanın, tasarrufun yapıldığı andaki milli hukukuna tabidir.

AYNI HAKLAR

Madde 23 - Taşınır ve taşınmaz mallar üzerindeki mülkiyet hakkı ve diğer ayni haklar malların bulunduğu yer hukukuna tabidir.

Taşınmakta olan mallar üzerindeki ayni haklara varma yeri hukuku uygulanır.

Yer değişikliği halinde henüz kazanılmamış ayni haklar malın son bulunduğu yer hukukuna tabidir.

Taşınmaz mallar üzerindeki ayni haklara ilişkin hukuki işlemler şekil yönünden bu malların buldukları yer hukukuna tabidir.

SÖZLEŞMEDEN DOĞAN BORÇ İLİŞKİLERİ

Madde 24 - Sözleşmeden doğan borç ilişkileri tarafların açık olarak seçtikleri kanuna tabidir.

Tarafların açık olarak bir kanun seçmemiş olmaları halinde borcun ifa yeri hukuku, borcun ifa yerinin birden fazla olması halinde borç ilişkisinin ağırlığını teşkil eden edimin ifa yeri hukuku, bu yerin de tespit edilemediği hallerde ise, sözleşmenin en yakın irtibat halinde bulunduğu yer hukuku uygulanır.

HAKSIZ FİLLER

Madde 25 - Haksız fiilden doğan borçlar haksız fiilin işlendiği yer hukukuna tabidir.

Haksız fiilin işlendiği yer ile zararın meydana geldiği yerin farklı ülkelerde olması halinde, zararın meydana geldiği yer hukuku uygulanır.

Haksız fiilden doğan borç ilişkisinin başka bir ülke ile daha yakın irtibatlı olması halinde bu ülke hukuku uygulanabilir.

SEBESİZ İKTİSAP

Madde 26 - Sebepsiz iktisap hukuki bir ilişkiye dayanıyorsa bu ilişkinin tabi olduğu hukuk, diğer hallerde sebepsiz iktisabın gerçekleştiği yer hukuku uygulanır.

II. KISIM: MİLLETLERARASI USUL HUKUKU

I. BÖLÜM: TÜRK MAHKEMELERİNİN MİLLETLERARASI YETKİSİ

MİLLETLERARASI YETKİ

Madde 27 - Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisini, iç hukukun yer itibariyle yetki kuralları tayin eder.

TÜRKLERİN KİŞİ HALLERİNE İLİŞKİN DAVALAR

Madde 28 - Türkiye'de ikametgahı bulunmayan Türk vatandaşlarının, kişi hallerine ilişkin davaları, ikamet ettikleri ülke mahkemesinde açılmadığı veya açılmadığı takdirde Türkiye'de yer itibariyle yetkili mahkemede, bulunmaması halinde ilgilinin sakin olduğu yer, Türkiye'de sakin değilse Türkiye'deki son ikametgahı mahkemesinde, o da bulunmadığı takdirde Ankara, İstanbul veya İzmir Mahkemelerinden birinde görülür.

YABANCILARIN KİŞİ HALLERİNE İLİŞKİN BAZI DAVALAR

Madde 29 - Türkiye'de ikametgahı bulunmayan yabancı hakkında vesayet, kayımlık, hacir, gaiplik ve ölmüş sayılma kararları ilgilinin Türkiye'de sakin olduğu yer, sakin değilse mallarının bulunduğu yer mahkemesince verilir.

MİRAS DAVALARI

Madde 30 - Mirasa ilişkin davalar ölenin Türkiye'deki son ikametgahı mahkemesinde, son ikametgahının Türkiye'de olmaması halinde terekeye dahil malların bulunduğu yer mahkemesinde görülür.

YETKİ ANLAŞMASI

Madde 31 - Yer itibariyle yetkinin kamu düzeni veya münhasır yetki esasına göre tayin edilmediği hallerde, taraflar aralarındaki yabancılik unsuru taşıyan ve borç ilişkilerinden doğan uyuşmazlığın yabancı bir devlet mahkemesinde görülmesi konusunda anlaşabilirler. Yabancı mahkemenin kendisini yetkisiz sayması halinde dava yetkili Türk mahkemesinde görülür.

TEMİNAT

Madde 32 - Türk mahkemesinde dava açan, davaya katılan veya icra takibinde bulunan yabancı gerçek ve tüzel kişiler, yargılama ve takip giderleriyle karşı tarafın zarar ve ziyanını karşılamak üzere mahkemenin belirleyeceği teminatı göstermek zorundadırlar.

Mahkeme, dava veya takibin niteliğine ve duruma göre davacıyı, davaya katılanı veya takip isteğinde bulunanı karşılıklılık esasına göre teminat göstermekten muaf tutabilir.

YABANCI DEVLETİN YARGI MUAFİYETİNDEN YARARLANAMAYACAĞI HALLER

Madde 33 - Yabancı devlete, özel hukuk ilişkilerinden doğan hukuki uyuşmazlıklarda yargı muafiyeti tanınmaz.

Bu gibi uyuşmazlıklarda yabancı devletin diplomatik temsilcilerine tebligat yapılabilir.

II. BÖLÜM: YABANCI MAHKEME VE HAKEM KARARLARININ TENFİZİ VE TANINMASI

TENFİZ KARARI

Madde 34 - Yabancı mahkemelerden hukuk davalarına ilişkin olarak verilmiş ve o devlet kanunlarına göre kesinleşmiş bulunan ilamların Türkiye'de icra olunabilmesi yetkili Türk Mahkemesi tarafından tenfiz kararı verilmesine bağlıdır.

Yabancı mahkemelerin ceza ilamlarında yer alan kişisel haklarla ilgili hükümler hakkında da tenfiz kararı istenebilir.

GÖREV VE YETKİ

Madde 35 - Tenfiz kararları hakkında görevli mahkeme asliye mahkemesidir.

Bu kararlar kendisine karşı tenfiz istenen kişinin Türkiye'deki ikametgahı yoksa sakın olduğu yer mahkemesinden, Türkiye'de ikametgahı veya sakın olduğu bir yer mevcut değilse, Ankara, İstanbul veya İzmir mahkemelerinden birinden istenebilir.

TENFİZ İSTEMİ

Madde 36 - Tenfiz istemi dilekçe ile olur. Dilekçeye karşı tarafın sayısı kadar örnek eklenir. Dilekçede aşağıdaki hususlar yer alır.

- Tenfiz isteyenle, karşı tarafın ve varsa kanuni temsilci ve vekillerinin ad, soyad ve adresleri,
- Tenfiz konusu hükmün hangi devlet mahkemesinden verilmiş olduğu ve mahkemenin adı ile ilamın tarih ve numarası ve hükmün özeti,
- Tenfiz, hükmün bir kısmı hakkında isteniyorsa bunun hangi kısım olduğu,

DİLEKÇEYE EKLENECEK BELGELER

Madde 37 - Tenfiz dilekçesine aşağıdaki belgeler eklenir:

- Yabancı mahkeme ilamının o ülke makamlarınca usulen onanmış aslı ve onanmış tercümesi,
- İlamın kesinleştiğini gösteren ve o ülke makamlarınca usulen onanmış yazı veya belge ile onanmış tercümesi.

TENFİZ ŞARTLARI

Madde 38 - Yetkili mahkeme tenfiz kararını aşağıdaki şartlar dahilinde verir.

- Türkiye Cumhuriyeti ile ilamın verildiği Devlet arasında karşılıklılık esasına dayanan anlaşma yahut o devlette Türk mahkemelerinden verilmiş ilamların tenfizini mümkün kılan bir kanun hükmünün veya fiili uygulamanın bulunması,
- İlamın Türk Mahkemelerinin münhasır yetkisine girmeyen bir konuda verilmiş olması,
- Hükmün kamu düzenine açıkça aykırı bulunmaması,
- O yer kanunları uyarınca, kendisine karşı tenfiz istenen kişinin hükmü veren mahkemeye usulüne uygun bir şekilde çağrılmamış veya o mahkemede temsil edilmemiş yahut bu kanunlara aykırı bir şekilde gıyapta hüküm verilmiş ve bu kişinin yukarıdaki hususlardan birine dayanarak tenfiz istemine karşı Türk Mahkemesine itiraz etmemiş olması,
- Türklerin kişi hallerine ilişkin yabancı ilamda Türk kanunlar ihtilafı kuralları gereğince yetkili kılınan hukukun uygulanmamış ve Türk vatandaşı olan davalının tenfize bu yönden itiraz etmemiş olması.

TEBLİĞ VE İTİRAZ

Madde 39 - Tenfiz istemine ilişkin dilekçe, duruşma günü ile birlikte karşı tarafa tebliğ edilir. İstem, basit yargılama usulü hükümlerine göre incelenerek karara bağlanır.

Karşı taraf ancak bu bölüm hükümlerine göre tenfiz şartlarının, bulunmadığını veya yabancı mahkeme ilamının kısmen veya tamamen yerine getirilmiş yahut yerine getirilmesine engel bir sebep ortaya çıkmış olduğunu öne sürerek itiraz edebilir.

KARAR

Madde 40 - Mahkemece ilamın kısmen veya tamamen tenfizine veya istemin reddine karar verilebilir. Bu karar yabancı mahkeme ilamının altına yazılır ve hakim tarafından mühürlenip imzalanır.

YERİNE GETİRME VE TEMYİZ YOLU

Madde 41 - Tenfizine karar verilen yabancı ilamlar Türk Mahkemelerinden verilmiş ilamlar gibi icra olunur.

Tenfiz isteminin kabul veya reddi hususunda verilen kararların temyizi genel hükümlere tabidir. Temyiz, yerine getirmeyi durdurur.

TANIMA

Madde 42 - Yabancı mahkeme ilamının kesin delil veya kesin hüküm olarak kabul edilebilmesi yabancı ilamın tenfiz şartlarını taşıdığına mahkemece tespitine bağlıdır. Tanımada 38 inci maddenin (a) ve (d) bentleri uygulanmaz.

İhtilafsız kaza kararlarının tanınması da aynı hükme tabidir.

Yabancı mahkeme ilamına dayanılarak Türkiye'de idari bir işlemin yapılmasında da aynı usul uygulanır.

YABANCI HAKEM KARARLARININ TENFİZİ

Madde 43 - Kesinleşmiş ve icra kabiliyeti kazanmış yabancı hakem kararları tenfiz edilebilir.

Yabancı hakem kararlarının tenfizi, tarafların yazılı olarak kararlaştırdıkları yer asliye mahkemesinden dilekçeyle istenir. Taraflar arasında böyle bir anlaşma olmadığı takdirde, aleyhine karar verilen tarafın Türkiye'deki ikametgahı, yoksa sakin olduğu, bu da yoksa icraya konu teşkil edebilecek malların bulunduğu yer mahkemesi yetkili, sayılır.

DİLEKÇE VE İNCELEME USULÜ

Madde 44 - Yabancı bir hakem kararının tenfizini isteyen taraf, dilekçesine aşağıda yazılı belgeleri karşı tarafın sayısı kadar örnekleriyle birlikte ekler.

- Tahkim sözleşmesi veya şartının, aslı yahut usulüne göre onanmış örneği,
- Hakem kararının usulen kesinleşmiş ve icra kabiliyeti kazanmış aslı ve onanmış örneği,
- (a) ve (b) bentlerinde sayılan belgelerin tercüme edilmiş ve usulen onanmış örnekleri,

Mahkemece hakem kararlarının tenfizinde 38/a, 39,40 ve 41 inci madde hükümleri kıyas yoluyla uygulanır.

RET SEBEPLERİ

Madde 45 - Mahkeme:

- Tahkim sözleşmesi yapılmamış veya esas sözleşmeye tahkim şartı konulmamış ise,
- Hakem kararı genel ahlaka veya kamu düzenine aykırı ise,
- Hakem kararına konu olan uyuşmazlığın Türk kanunlarına göre tahkim yoluyla çözümü mümkün değilse,
- Taraflardan biri hakemler önünde usulüne göre temsil edilmemiş ve yapılan işlemleri sonradan açıkça kabul etmemiş ise,
- Hakkında hakem kararının tenfizi istenen taraf hakem seçiminde usulen haberdar edilmemiş yahut iddia ve savunma imkanından yoksun bırakılmış ise,
- Tahkim sözleşmesi veya şartı taraflarca tabi kılındığı kanuna, bu konuda bir anlaşma yoksa hakem hükmünün verildiği yer hukukuna göre hükümsüz ise,
- Hakemlerin seçimi veya hakemlerin uyguladıkları usul, tarafların anlaşmasına, böyle bir anlaşma yok ise hakem hükmünün verildiği yer hukukuna aykırı ise,
- Hakem kararı, hakem sözleşmesinde veya şartında yer almayan bir hususa ilişkin ise veya sözleşme veya şartın sınırlarını aşıyor ise, (bu kısım hakkında)
- Hakem kararı tabi olduğu veya verildiği yer hukuku hükümlerine göre kesinleşmemiş yahut icra kabiliyeti kazanmış veya verildiği yerin yetkili mercii tarafından iptal edilmiş ise,

Yabancı hakem kararının tenfizi istemini reddeder.

Yukarıdaki (d), (e), (f), (g), (h) ve (i) bentlerinde yazılı hususların ispat yükü, hakkında tenfiz istenen tarafa aittir.

III. KISIM: SON HÜKÜMLER

KALDIRILAN HÜKÜMLER

Madde 46 - 23 Şubat 1330 tarihli "Memaliki Osmaniyede Bulunan Ecnebilerin Hukuk ve Vezaifi Hakkında Kanunu Muvakkat" ile 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 18 inci maddesi ve aynı Kanunun yabancı ilamların tanınması ve tenfizine ilişkin Dokuzuncu Babının Birinci Fasal hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

YÜRÜRLÜK

Madde 47 - Bu Kanun hükümleri yayımı tarihinden altı ay sonra yürürlüğe girer.

YÜRÜTME

Madde 48 - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.